

ASPECTES SANITARIS DE SANT JUST DESVERN AL SEGLE XVIII

Oriol de Fabregues-Boixar i Nebot

El 1987, amb motiu de la celebració del "Mil·lenari de Sant Just Desvern", una colla de santjustencs amb gran interès per la Història, varem dur a terme la redacció i publicació del llibre: "Sant Just Desvern, un paisatge i una de l'Abadia de Montserrat.

Particularment, i juntament amb en Daniel Cardona, em vaig encarregar de la història de Sant Just Desvern durant el segle XVIII. Vam investigar els arxius familiars de les masies de Sant Just, especialment de Can Mèlich i Can Cardona, l'arxiu Municipal on per atzar, i ho dic bé, doncs enlloc constava la seva existència, vaig trobar un plec amb títol "Llibre de comptes de propis del lugar de Sant Just Desvern. 1760" on es fa menció, i ja ho contaré més endavant, del primer metge a qui l'Ajuntament de Sant Just en demanà els serveis. Així com l'Arxiu Diocesà de Barcelona (Pia Almoïna). Vam aconseguir, també, de la Biblioteca de Palacio (Madrid) el document de la resposta d'Alonso de Castilla y Muñiz a "l'Interrogatori" de Francisco de Zamora, el 1789. Però, sobretot i durant els dissabtes al matí de molts mesos, vam fer un estudi exhaustiu de la informació referent en treure les dades necessàries per aconseguir una aproximació a l'estat i l'evolució de la demografia setcentista al poble. A més l'anàlisi de cognoms, feines i procedència va permetre de fer un esbós de com s'organitzava la societat santjustenc del XVIII.

Un cop publicat el llibre, els autors i nous santjustencs interessats, vam crear el Centre d'Estudis Santjustencs, amb la finalitat de continuar tasques d'investigació històrica i geogràfica en el municipi. S'han dut a terme cicles de conferències, sortides guiades a indrets d'interès històric, a Catalunya i al Sud de França, publicacions de miscel·lànies, etc. De tota mena, tot i dolent-me, la meua participació en aquestes activitats ha hagut d'anar decreixent en avançar els anys dels estudis de medicina, per com ser d'absorbent la carrera.

Tinc ara l'oportunitat de refrescar la meua estima per la història a través d'aquest treball que és l'enfocament sanitari de la informació amb què compto del segle XVIII a Sant Just Desvern. De fet, però, no descarto i he de reconèixer, en cert aspecte anhelaria, en un futur poder-lo ampliar i fer-ho amb detall a altres poblacions de veïnatge del Baix Llobregat, així com poder analitzar, i aquesta és una proposta pendent del Centre d'Estudis, els llibres de la Parròquia.

SANT JUST DESVERN AL SEGLE XVIII

(marc geogràfic, històric i social)

El segle XVIII és per tota Catalunya una època d'expansió, tant demogràfica com econòmica. Sant Just Desvern inicia aquest segle amb 176 persones i el tanca aproximadament amb 600, gairebé un 250 % més del cens inicial. Una de les causes dècades, malgrat que els albats (els menors de 7 anys) morien en 70 o 80 %. Una altra causa fou la forta immigració d'altres comarques catalanes, sobretot de l'Alt Urgell.

El creixement econòmic va lligat sens dubte a l'expansió de la vinya, fet que es produeix a tot Catalunya gràcies a l'exportació de vi i d'aiguardent a Amèrica. En els documents de dues masies, can Mèlich i can Cardona, s'observa que, a començament de segle, a Sant Just citen les noves plantacions de vinya on abans era bosc o erm. Això dugué a un enriquiment dels principals pagesos, que estaven sota règim d'emfiteusi i comportà una renovació i un millorament de les masies del terme.

La millor descripció del Sant Just Desvern del segle XVIII és la que redactà el rector Alonso de Castilla y Muñiz, en resposta al qüestionari de Francisco de Zamora, l'any 1789. On explica com era l'església parroquial reedificada el 1572: "bastante capaz y su arquitectura es de buen gusto; tiene cinco capillas pintadas todas modernamente, y un reloj en su campanario hecho todo a expensas de su actual párroco".

El nombre de cases va anar augmentant durant el transcurs del segle. Així, n'hi havia 33 el 1701, 41 el 1746 i 124 al canvi de segle. Eren agrupades, en tres zones: el Raval, el Poble i la Carrera; i escampades a la muntanya. Les masies escampades arreu del terme eren treballades pels pagesos i els seus parcers. Sant Just també comptava amb un Hostal, una Fleca i una Carnisseria.

El poble gaudia d'un clima temperat, gràcies al fet, com diu Mn. Alonso de Castilla, d'estar envoltat per muntanyes que el resguarden dels vents del Nord, Llevant i Ponent. Travessant el terme hi transcorria (i hi transcorre) una riera.

Malgrat ésser escàs en aigua, en el terme hi havia una vintena de fonts, la major part migrades, "pero de aguas cristalinas y saludables aunque no se les conoce otra qualitat particular".

"A les muntanyes hi havia tres tipus de mines de plomo, de varniz - (per fer vernís-gomaresina)- y de tierra negra que sirve para tintes groseros. Esta última se beneficia en el día, pero las otras dos estan enteramente abandonadas".

Alonso de Castilla afegeix a la descripció del poble alguns comentaris dels edificis històrics més importants del terme: "en la cumbre más empinada que mira al norte se conserva aún todo el edificio completo de un templo, bien que profanado enteramente -(probablemente es tracta de l'antiga església de Sant Joan de l'Erm)- que fue en los tiempos antiguos la iglesia de un convento de monjas que havia en aquel desierto (...)En otra eminencia de las montañas que circuyen a este pueblo se descubren las ruinas de nombre de Castillo del Moro", a la Peña del Moro, és clar, on hi ha en l'actualitat, a més de les restes d'un antic poblat ibèric, els fonaments d'una torre medieval.

El terreny no era de gaire bona qualitat. Hi havia una gran abundor de vinya, com ja he comentat, i també s'hi conreaven cereals i llegums, que no arribaven a cobrir el fruiters, olivers i garrofers. Els boscos, al començament del segle, eren majoritàriament d'alzines, roures i pins; aquests darrers molt escassos fins la meitat de la centúria, van proliferar gràcies a la renovació de les vinyes velles, ja que els pagesos els plantaven repoblades de pins. Alonso de Castilla l'any 1789 ja en parla; "Los bosques son pocos y estos regularmente son pinedas". A la riera hi havia àlbers, pollancre, nogueres i moreres.

El terme era travessat per diversos camins, el més important, principal comunicació amb Barcelona, fins abans de la construcció de la Carretera Reial per Carles III el 1763, era el Camí de Dalt o d'Esplugues. Sortia de Barcelona pel portal de Sant Antoni, anava a la Creu Coberta, Sants, pujava fins al coll de la Gavarra, passava prop de can Oliveres (entre l'Hospitalet i Esplugues), continuava amb el que és avui la residència Blume, per anar a buscar l'antic Raval d'Esplugues. D'aquí passant pel que avui és la Ciutat Diagonal i dirigint-se cap a l'actual carrer Nord, anava al Raval de Sant Just, on hi havia l'Hostal, la Carnisseria i la Fleca. Seguia per l'actual carrer Badó, passava sota l'era de can Cardona i anava a trobar la riera de Sant Feliu.

Un altre dels camins importants era el de Vallvidrera, que, sortint del Putxet (actualment carrer del Padró) s'enfilava cap al Padró, la plaça de les Bruixes, el pou de Vernís (avui desaparegut), passava vora de la Font de Ferro i a prop de la Font del Rector i d'aquí, anava a la plaça de Vallvidrera. Un altre camí per anar a Vallvidrera era el de la riera. El camí de Sant Joan, sortia de la Carretera Reial després de passar pel cementeri de Sant Joan Despí, entrava al poble. Hi havia a més altres camins menys importants com el de la Salut, per anar a Santa Creu d'Olorda.

La construcció de la Carretera Reial de Madrid a França per Barcelona, l'actual Nacional II, a la segona meitat del segle XVIII, canvià l'antic sistema de comunicació. Canvià també la localització de l'hostal, fleca i carnisseria. La seva construcció va durar tres anys essent inaugurat entre el 1766 i el 1767 i el 1767, el

rector Alonso Castilla en ressenya "tiene un mesón en su carretera real que pasa por uno de los más cómodos de quantos se encuentran en la carretera hasta Madrid".

"Este pueblo se compone de sólo labradores, todos o casi todos sus vecinos se emplean en el cultivo de las tierras". Així és com definia Alonso de Castilla y Muñiz la societat santjustenca. Es obvi, doncs, que el Sant Just Desvern setcentista era un poble eminentment agrícola. S'hi diferenciaven diversos tipus d'habitants segons el grau de domini: els que exercien un domini directe, eren els senyors jurisdiccional (en general no habitants a Sant Just), i els que exercien un domini útil, els pagesos emfiteutes, a més dels arrendataris, parcers i bracers.

Les terres del lloc i terme de Sant Just Desvern tenien com a senyor jurisdiccional, el Capítol de la Catedral de Barcelona. També hi havia terres depenents d'altres institucions eclesiàstiques, d'alguns nobles catalans i de barcelonins benestants. En general les terres eren cedides, sota règim d'emfiteusi, als pagesos del poble, i aquests els pagaven els censos corresponents.

Les institucions eclesiàstiques: la Pia Almoïna, sobretot, la Capella de Sant Sever, el Priorat de Sant Genís de Rocafort,... eren senyors d'una bona part del terreny del terme, del qual no puc precisar el percentatge per manca de documentació. Conec, però, que la Pia Almoïna, el 1710, rebé dels censos que li proporcionaven les terres de Sant Just unes vint-i-cinc lliures. També em consta que un 32,7 % de les terres que la família Mèlich treballava a Sant Just el 1708 estaven sota règim d'emfiteusi, imposat en un 25 % del terreny per la Pabordia de la Seu de Barcelona i en el restant 7,7 % pel Priorat de Sant Genís de Rocafort. Tinc també esment d'un conflicte que hi hagué, cap a la meitat de la centúria, entre la capella de Sant Sever i un dels seus emfiteutes santjustencs, la família Cardona, pel retard d'aquesta en el pagament dels censos.

En el grup dels senyors santjustencs, s'hi trobaven a més a més, una desena de famílies de prestigi reconegut: aristòcrates catalans, comerciants benestants i homes d'oficis liberals (doctors en Dret, notaris, etc.) que refermaven la seva bona situació econòmica amb hisendes properes a Barcelona, ciutat on residien. Tenien a la finca un o dos masovers per fer-se càrrec de les terres, llevat dels Dusai, de la Torreblanca, que a més de dos masovers, hi tenien hortolà, cotxer i criats. Els noms d'aquests senyors que he pogut trobar als registres de la parròquia eren:

Lluís i Jeroni Claresvalls, possiblement oficials de la Coronela en la Guerra de Successió.

Família Duasi, llinatge de ciutadans honorats de Barcelona. El 1795, marquesos de Monistrol.

Joan Pujol, magnífic doctor en lleis, mort el 1786 a causa d'haver-li bolcat el carro a la Carretera Reial. El succeí Josep Maria Pujol i Bruguera, corredor d'orella de Barcelona.

Tudó, botiguer de draps de Barcelona. Després Joan Tudó, magnífic doctor en dret de Barcelona, quina pubilla es casà amb un tal Juncà, ciutadà honorat de Barcelona.

Taverner. Originàriament la casa era propietat dels Picalquers. Posteriorment passà als Terré i després als Ardena, família que s'entrocà amb els Taverner, senyors de Darnius.

Pellicer, notari de Barcelona. EL 1709 la seva propietat passà al convent del Carme i el 1762 a Grabiell Freixes, ciutadà honorat de Barcelona.

Jaume Gelavert, candeler de cera de la catedral de Barcelona.

Un 22% de la població santjustenca (aquest percentatge l'he obtingut de l'estudi dels registres parroquials) era format pels pagesos, mot emprat a partir de l'Edat Moderna per a designar una condició benestant dins el món agrari . Conreaven les terres en franc alou o sota règim d'emfiteusi. A can Melich, per exemple, el 1708, un 67,3 % de la finca era en franc alou, la resta sota censos. Aquests pagesos estaven tan segurs de la seva tinença, que la consideraven com a pròpia.

El pagesos de les masies de Sant Just, controlaven pràcticament tot el terme i hi residien; exercien els càrrecs públics del municipi i mantenien, a més de la seva família, els jornalers, parcers, etc. Així els descrivia el rector Alonso de Castilla: "Los dueños de estas 24 casas -els pagesos- lo son igualmente de todo el término, los cuales viven en el centro de sus haciendas (...) Los restantes vecinos son casi todos dependientes de éstos, que pasan del jornal que les dan, o bien porque les han proporcionado terreno para que hagan plantíos pagando a los dueños de las tierras en parte de frutos o en censos conforme al estilo de este país".

Els pagesos venien a Barcelona la major part dels productes que obtenien del conreu - vinya, sobretot - i a la vegada aviram i ous, que els proporcionaven les abundants gallines que tenien a la masia, on disposaven també dels porcs necessaris per al consum de la família; aquesta era la carn que menjaven preferentment.

Vivien una mica més acomodats que els anomenats "treballadors" (jornalers), encara que no se'n distingien ni en la manera de vestir ni en el menjar. Pel que fa als hàbits alimentaris, cita Alonso de Castilla: "Su comida parca, reducida mucha parte a verduras, sardinas -(és de suposar, arengades)-, algún poco de carne de cerdo y, cuando más, a una especie de potage que llaman "escudella", compuesta de arroz, fideos y de algunas legumbres, cocido todo con el caldo de la olla, que es las más veces, de sólo carne de cerdo". El pa era de farina de blat barrejada amb sègol.

A més dels pagesos, a Sant Just hi havia nombrosos camperols que constituïen, però, un grup social diferent. Tenim que un 12 % de la població exercia com a masover, amb una manera de viure que deuria ser molt similar a la dels pagesos. De fet, però, la majoria de la població, un 48 %, eren arrendataris, parcers i jornalers anomenats usualment com treballadors de la terra. Molts eren emigrants d'altres terres de Catalunya, força pobres en general, o bé cavallers de masies santjustenques. Vivien en el nucli urbà, majorment. El seu menjar, semblant al dels pagesos, era compost de verdures, arengades, porc i escudella. El pa de la gent més humil era fet de blat, de sègol i "todo tipo de legumbres, pero con especialidad las havas pequeñas conocidas aquí con el nombre de "favolins". Un petit nombre d'habitants, un 1 % de la població, es dedicava a la ramaderia.

I finalment, un 16 % de la població es dedicava a tasques no relacionades amb la terra, encara que alguns es llogaven com a treballadors agrícoles si calia. Com a principals professions a Sant Just podria citar: l'hostaler, el forner, el carnisser, sastres, teixidors de lli, espartenyers, sabaters, fuster, mestre de cases, ferrer, marxants, traginers, mestre de minyons i llevadores, com comentaré amb més detall en el proper capítol no he trobat esment de cap metge fins el 179, de tota manera fora molt interessant d'investigar-ho en els arxius particulars de les masies on possiblement se'n faci referència.

ASPECTES DEMOGRAFICS I SANITARIS

L'augment de la població és la característica principal de la demografia del segle XVIII. En menys de setanta anys la població catalana es duplicà; i en algunes zones triplicà, quadruplicà i fins quintuplicà (en l'àrea de Marina). Alhora, però, petits nuclis de la Catalunya central, pre-pirinenca i pirinenca en perderen.

Sant Just Desvern, com els pobles de l'àrea suburbana barcelonina situats al flanc de la muntanya, va veure multiplicada, el 1787 la seva població censada per 2.5, si es parteix del cens del 1718, i per 3.4 si es parteix del cens parroquial del 1701.

Tanmateix, Sant Just en el segle XVIII era un poble petit, eminentment agrícola, per tant el que sembla considerar-se un important augment demogràfic queda empetitit en comparar-ho amb pobles, viles i ciutats més grans.

Habitants

	1717-1718	1787
Sant Just Desvern	236	608
Esplugues	87	717
Sant Feliu de Llobregat	316	1895
Sant Joan Despí	256	568
Sarrià	674	2854
Vallvidrera	99	157
Barcelona	34005	111420

Haig de remarcar, però, que el creixement natural de la població es veié incrementat per una immigració considerable.

Evolució demogràfica

L'evolució demogràfica de Sant Just es podria esquematitzar en quatre etapes.

La primera etapa, del 1700 al 1720, es caracteritzà per un augment lent i lleuger, amb algunes davallades de població els anys 1706 (epidèmia) i 1714 (Guerra de Successió), que els anys posteriors mostren una certa dificultat per a ser superades. En dues dècades la població s'incrementa tan sols en 60 persones: de 176, segons el cens parroquial de 1701, a 236 segons el cens del 1718.

La segona, compresa entre el 1720 i el 1735, mostra un fort creixement de població sense interrupcions importants (uns 100 habitants en 14 anys) i ultrapassa així la cota dels 300.

Entre els anys 1735 i 1760 - la tercera etapa -, l'evolució de la població de Sant Just és molt irregular. Del 1734 al 1738 es manté estancada. Després s'incrementa notòriament i s'estanca una altra vegada a partir de 1743, en que, coincidint amb vuit anys de males collites, la població resta pràcticament immòbil. El 1750 reprèn l'augment per tornar-se a immobilitzar uns quants anys després.

Es, doncs, a la quarta etapa, a partir del 1760, quan s'observa una veritable revolució demogràfica. La població ascendeix ràpidament: dels 400 habitants el 1760, passa a 608 el 1787. En aquest període es poden veure algunes davallades importants, superades molt ràpidament: el 1764 (crisi alimentària), el 1772, 1783,

1791 i 1792 (epidèmies) i 1797. Finalment a les acaballes del segle, l'evolució es torna novament irregular i fins i tot és possible que el nombre d'habitants disminuís lleugerament.

Natalitat i mortalitat

La natalitat es manté alta al llarg del segle XVIII a Sant Just Desvern, com en tot el camp català. Es diferencien dos moments en la seva evolució. El primer comprèn les sis primeres dècades, amb una mitjana de 13,1 nou nats per any. El segon, a partir de 1760, amb una mitjana de 22,7 nou nats per any. Com s'observa, aquest dos moments són ben diferenciats l'un d'altre. La dècada 1740-1750 fou la que tingué una natalitat més baixa, amb una mitjana d'11,3 nou nats per any, i la del 1790-1800 la que tingué més elevada, amb una mitjana de 26,3 infants nats per any.

Una de les bases de la creixença demogràfica del segle fou l'atenuació dels grans flagells que caracteritzen el segle anterior, encara que apareixen algunes violentes mortaldats com el 1706 i el 1714 (Guerra de Successió). A títol de curiositat cal esmentar les referències del conflicte bèl·lic a l'arxiu parroquial: Batista Baranyes "morí de les mans de l'enemic", i a en Joan Barsan "que'l mataren d'una escopetada en l'hostal". Alhora el soldat alemany Antoni Oholmer, del Regiment del compte de Gerech, feia de padri del fill de can Freixas, el 1712. I un soldat francès, Emmanuel Bauchorin bateja el seu fill Antoni, el 1715, a la parròquia.

Hi hagué algun tipus d'epidèmia el 1736, 1746, 1790. Els anys 1755, 1772, 1783, 1791 i 1797 trobem brusques hecatombes infantils, la majoria de caràcter epidèmic; i per manca d'aliments el 1764, en el que hi hagué una crisi d'origen meteorològic.

Immigració

Partint dels registres d'òbits i bateigs de la parròquia de Sant Just, on consten els cognoms dels caps de casa, vaig estudiar els nous cognoms que apareixen, observant l'arribada d'un gran nombre de forasters al llarg del segle. El nombre dels quals, partint del 1700, va augmentant fins a la quarta dècada (1730-1740), en què s'instal·len a Sant Just un mínim de 15 immigrants. A la meitat del segle aquest nombre s'atenua a la desena, augmenta posteriorment a la dècada 1770-1780 i, a la del 1780-1790, s'arriba a assolir un mínim de 30 persones novvingudes. A la darrera dècada del segle XVIII i a la primera del XIX el nombre d'immigrants davallà fins a la vintena per dècada.

Un 56 % dels immigrants treballaven com a jornalers (anomenats treballadors de la terra). Un 6 % són citats com a masovers de masies santjustenques i tan sols un 1 % foren pagesos nouvinguts. Del 16 % restant desconec la funció que realitzava en la petita societat de l'època. Recordo, que aquestes dades són tretes de l'arxiu parroquial, els llibres del qual no sempre anomenen l'ofici del pare del nonat del difunt. Molt probablement la major part d'aquests immigrants treballaven com a jornalers o en oficis i comerç.

Així doncs, dels 180 immigrants arribats al llarg del segle, un 80 % es dedicava a tasques directament relacionades amb la terra, mentres que un 20 % ja es dedicava a feines no relacionades amb el camp.

De forma majoritària, la immigració del segle XVIII procedia de pobles i comarques veïnes o properes a Sant Just. Destaca una relativament important immigració procedent de l'Alt Urgell, comarca que, en algunes zones, sofrí una considerable despoblació durant aquest segle.

Nupcialitat

Pel que fa a la nupcialitat podria assenyalar dues etapes. La primera comprèn les cinc primeres dècades amb una mitjana que no arriba a tres casaments per any. la segona s'iniciaria el 1750 i en ella va augmentant considerablement el nombre anual de matrimonis, destacant la dècada del 1780-1790, amb una mitjana de 5,2 casaments anuals.

Els anys amb un nombre més alt de matrimonis foren: el 1749 i el 1783, tots dos amb 9 casaments, i, en canvi, els anys 1714, 1716, 1724, 1737 i el 1745 no n'hi hagué cap.

L'estat sanitari

El rector Alonso de Castilla l'any 1789, considerà dels santjustencs: "Tanto en los hombres como en las mujeres se observa una universal robustez, lo que prueba con la evidencia, que la sobriedad acompañada del proporcionado ejercicio, es la verdadera vasa de la salud". Si bé la mortalitat dels albat es força elevada durant tota la centúria (en especial els anys 1755, 1764, 1772, 1783, 1790, 1791 i 1797) sembla, però, que els santjustencs gaudien d'una mitjana de vida elevada per l'època.

Segons com, en el registre d'òbits se cita com a causa de mort més freqüent, (apart de la mort de l'albat) la "mort natural" i també la "mort en sa malaltia", algun cop es ressenya una "mort de repent" o "mort repentina" i són estranyes, però n'hi ha, les morts accidentals, com en Martí, de 15 anys, que morí el juny de

1774 per haver "caigut al pou", també caigué al pou la donzella Rius, de 18 anys, el juliol del 1789.

En Serrat, de 30 anys, morí "ofegat en una vasa d'aigua" el novembre 1786, i el fill de can Biosca, de 13 anys, morí el 1797 per "caure del balcó". El gener del 1770 en el registre d'òbits s'escriu el mot "Pesta" com a causa de mort. Una altra causa de mort citada amb certa freqüència és la "feridura". El gener del 1771 es diu d'en Pey "ferit de cap i llengua y abús haver mort", o en la Vila, el 1780 que "mor repentinement per una feridura".

Pel que fa a l'assistència sanitària; del que es desprèn de l'arxiu parroquial, semblaria que Sant Just no comptava amb una infraestructura sanitària mínima durant la major part del segle XVIII. Probablement per la proximitat amb la ciutat de Barcelona. He trobat, en diverses ocasions, en els registres de bateigs i òbits, citació de l'Hospital General de Barcelona: el 1720 es notifica la mort d'un albat expòsit de l'Hospital de la Santa Creu. El 1723 es diu de Francesc Josep Isidre ésser fill expòsit de l'Hospital General de Santa Creu. El 1726, mor l'albada Maria, filla expòsita de l'Hospital General de Santa Creu de Barcelona. El 1735 morí una albada expòsita de l'Hospital General de Santa Creu de Barcelona que criava Marina Rollant. L'octubre del 1758, Theresa Bassany morí a l'Hospital. A l'agost del 1761 moria l'albada Gertrudis, filla expòsita del Sant Hospital, criada per Magdalena Torres i el 1793 se cita de Ciprià Bentura ser fill de pares inconeguts, batejat en l'Hospital General de Barcelona.

Hí ha, però, referències del l'existència de llevadores, si més no, a les darreries del segle. El 1775, Just Aliart fou batejat a casa de la llevadora Praxedis Rigual i Oliva, davant "lo imminent perill de mort". Aquesta llevadora és citada altra vegada els anys 1777 i el 1778. El 1796, a casa de la llevadora d'Esplugues, Teresa Torrents Cadena, fou batejada Francesca Vilagut. I finalment el 1802, Teresa Vilagut i Domenech, fou batejada, per perill de mort, per Rosa Cadesna, llevadora.

Tot i que a l'arxiu parroquial, en el transcurs del segle, no es trobi esment de l'activitat de cap metge a Sant Just, un document dels comptes de l'Ajuntament, en el plec del "Llibre de comptes de propis del lugar de Sant Just Desvern, 1760", demostra l'existència de la pràctica mèdica al poble, ja en el segle XVIII, i de mans, possiblement, d'una de les figures importants de la medicina catalana setcentista. Em refereixo al "Dr. Joseph Masdevall", a qui l' Ajuntament en sollicità els serveis el 1785. Se'n ressenya ser un metge que venia de Madrid, i rebé 2 lliures. És citat els anys 1786 al 1792.

Aventura es tracta del metge figuerenc Josep Masdevall i Terrades, que es doctorà en Medicina a Cervera i anà a Madrid, on fou metge de cambra de Carles III. Fou nomenat inspector d'epidèmies del Principat, combatent amb èxit les febres pútrides del 1783 i la de Barbastre de 1784-85, amb un preparat d'opi de la seva invenció.

Sant Just Desvern va comptar, durant la primera meitat de la centúria, amb una "institució sanitària" en el seu terme. En el segle XVIII era força corrent que els convents de Barcelona tinguessin, als afores de la ciutat, cases de recreació. A Sant Just, els carmelitans calçats en tenien una (actualment can Freixas). El convent del Carme aconseguí aquesta casa el 1709. Anteriorment pertanyé a Ramon Pellicer, notari de Barcelona. La Casa de Salut era, a la vegada una explotació agrícola en la qual els carmelitans hi tenien masovers que s'encarregaven del conreu de la hisenda.

BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES

Arxiu Parroquial de Sant Just Desvern: Registres de bateigs, òbits i casaments

Arxiu de Can Mèlich: Testament de Maria Mèlich, 1708

Arxiu Municipal de Sant Just Desvern: Llibre de comptes de propis del lugar de Sant Just Desvern, 1760 (actualment a l'Arxiu del Centre d'Estudis Santjustencs).

Biblioteca de Palacio (Madrid), ms. 2469, "Noticias para la historia de Cataluña". fols. 425-458 (resposta d'Alonso de Castilla y Muñiz a "l'Interrogatorio" de Francisco de Zamora, 1789

Arxiu de la Catedral de Barcelona: "Llevador dels censos que reb la Pya Almoyna en lo Liobregat", foli 182 a 194.

A. Tenas, "Notes històriques del poble i parroquia de Sant Just Desvern", 1947.

P. Vilar, "Catalunya dins l'Espanya moderna", Ed. 62, Barcelona, 1966.